№ 72: ЖИТИ В ДІАЛОЗІ

«Щоб ти оповів це синам і внукам твоїм». Життя стає історією

ПАПА ФРАНЦИСК

25 БЕРЕЗНЯ 2020

Послання Святого Отця Франциска на LIV Світовий день засобів суспільних комунікацій

Меріенн Стоукс, «Ткаля», 1917 рік

Я хочу присвятити цьогорічне послання темі розповідання історій, бо вважаю, що, аби не втратити себе, нам необхідно дихати правдою добрих історій: історій, які будують, а не руйнують; історій, які допомагають віднайти коріння та сили, щоб разом рухатися вперед. У довколишній какофонії голосів і повідомлень ми потребуємо людських історій, здатних говорити про нас і про красу, що в нас живе. Історій, які можуть із ніжністю дивитися на світ і події; які промовляють про те, що ми й наше буття – це складові живого мережива, сплетеного з ниток, якими пов'язане все людство.

1. Виплітання історій

Людина – це істота, що розповідає історії. З дитинства ми голодні до історій, як до їжі, і споживаємо їх у формі казок, романів, фільмів, пісень, новин… Історії впливають на наше життя, хай ми цього й не усвідомлюємо. У судженнях про правильне й неправильне ми часто орієнтуємося на персонажів і розповіді, із якими зріднилися. Історії впливають на нас, формують наші переконання й поведінку, можуть допомогти нам зрозуміти й розповісти, хто ми такі.

Людське буття унікальне не лише тим, що нам необхідна одежа, аби прикрити оголеність (пор. Бут 3, 21); люди – єдині істоти, що мають потребу розповісти себе, зодягнутися в історії, щоби зберегти життя. Ми плетемо не лише вбрання, а й історії: зі здатності виплітати справді постають і тканини, і тексти. Історії всіх часів мають спільні кросна: їхня структура передбачає героїв, хай навіть найзвичайніших, які в на шляху до мрії долають труднощі та борються зі злом, керовані силою любові, що надає їм сміливості. Занурюючись в історії, ми можемо знайти героїчні мотиви для змагання з життєвими викликами.

Людина – це істота, що розповідає історії, бо всі ми зростаємо, формуємось і збагачуємося на кроснах своїх днів. Але від початку на нашу розповідь чигає небезпека: в історії зміїться зло.

2. Не всі історії хороші

«Коли скуштуєте, станете, як Бог» (див. Бут 3, 5): змієва спокуса заплутує сюжет історії у вузол, який непросто розв'язати. «Якщо ти матимеш, то станеш, то досягнеш…» – досі шепоче той, хто використовує так званий сторітелінг як інструмент. Нас отруюють і заколихують історіями, переконуючи, що для щастя необхідно мати, володіти, споживати. Ми навряд чи

помічаємо, якими ласими до теревенів і пліток стаємо, скільки насильства та брехні всотуємо. Часто на комунікаційному полотні замість історій, здатних будувати і зміцнювати соціальні зв'язки й культурну матерію, виникають історії деструктивні та провокаційні, що роздирають тендітні волокна спільноти. Збираючи неперевірену інформацію, повторюючи банальні та брехливі, але переконливі промови, повні ненависті, ми не виплітаємо людську історію, а зриваємо з людства вбрання гідності.

Однак вік історій, до яких вдаються, щоб панувати й експлуатувати, недовгий; тимчасом добра історія здатна подолати межі простору й часу. Століттями вона не втрачає актуальності, бо наснажує життя.

В епоху, коли фальсифікації стають дедалі витонченіші й досягають небачених вершин (як у технології глибинних фейків), нам потрібна мудрість, аби збирати і творити красиві, правдиві, добрі історії. Потрібна сміливість, аби відкинути брехливе і зле. Потрібні терпіння й розважливість, аби знову відкрити історії, які допомагають не згубити провідної нитки в подертостях сьогодення; історії, які осявають правдою те, хто ми є – зокрема й у малопомітному героїзмі буденного життя.

3. Історія історій

Святе Письмо – це Історія історій. Скільки подій, народів, людей зібрано в ньому! На самому початку ми бачимо Бога – Творця й водночас оповідача. Бо, справді, Він промовляє Слово – і все починає бути (пор. Бут 1). Своєю розповіддю Бог кличе до життя все суще, апогеєм якого стають чоловік і жінка – вільні Господні співрозмовники, що співтворять історію разом із Ним. У псалмі створіння каже Творцеві: «Ти створив моє нутро, Ти мене виткав в утробі матері моєї. Хвалю Тебе, що сотворив мене так дивно. […] Кості мої не були сховані від Тебе, коли постав я таємничо, коли мене творено в землі глибоко» (Пс 139, 13-15). Ми не народжуємося довершеними, нас потрібно постійно «ткати» і «творити». Життя дане нам як пропозиція тривати й «так дивно» виплітати усе, чим ми є.

Біблія, отже, – це велика історія любові між Богом і людством. Її центр – Ісус: Його історія втілює Божу любов до людини й водночас історію людської любові до Бога. Чоловіки й жінки покликані з покоління в покоління розповідати і зберігати в пам'яті найзначніші епізоди цієї Історії історій – саме ті, які спроможні передати сенс усього, що сталося.

Назва цього послання походить із книги Вихід, фундаментальної біблійної історії, яка показує,

що Бог втручається в історію Свого народу. Коли поневолені діти Ізраїля волають до нього, Господь слухає і згадує: «Почув Бог їхній стогін та й згадав союз Свій з Авраамом, Ісааком та Яковом. І побачив Бог, як ото йдеться Ізраїлеві, та й зрозумів його» (Вих 2, 24-25). Божа пам'ять – джерело звільнення від рабства, яке стається через знаки й чудеса. Господь пояснює Мойсеєві сенс тих знаків: «Щоб ти оповів це синам і внукам твоїм, що Я зробив з єгиптянами і які знаки створив посеред них, щоб ви знали, що Я – Господь» (Вих 10, 2). Досвід Виходу вчить нас, що пізнання Бога передається з покоління в покоління передусім через розповідь про те, як Він ненастанно присутній поруч із людьми. Бог життя спілкується з нами в історії життя.

Сам Ісус говорив про Бога не абстрактно, а притчами – короткими оповідками, взятими з повсякдення. Так життя стає історією, а згодом для слухачів історія стає життям: ця розповідь входить у долю тих, хто її слухає та перетворює її.

Євангелія це історії – і не випадково. Інформуючи про Ісуса, вони ще й формують[1] нас, уподібнюють до Нього: Євангеліє закликає читача долучитися до Його віри, щоб розділити Його життя. Євангеліє від Йоана говорить нам, що найвищий Оповідач – Слово – сам стає розповіддю про Себе: «Єдинородний Син, що в Отцевому лоні, – Той об'явив» (Йн 1, 18). Тут ужито термін «об'явив», та оригінальне «exeghésato» можна перекласти також як «розповів». Бог особисто вплітається в нашу людяність, даючи нам новий спосіб виплітання історій.

4. Історія, яка раз у раз поновлюється

Історія Христа – це не спадщина минулого; це розповідь про нас, завжди сучасна. Вона показує, що Бог прийняв людину, її плоть та історію так глибоко, що сам став людиною, плоттю й історією. А ще вона говорить, що дрібних чи маленьких людських історій не буває. Відколи Бог став розповіддю, життєва розповідь кожної людини в певному сенсі набула божественності. В історії кожного з нас Отець споглядає історію Свого Сина, Який зійшов на землю. Кожна людська історія сповнена нестримної гідності. І ми заслуговуємо історій, гідних тієї запаморочливої висоти, на яку Ісус підніс людство.

«Ви, – писав святий Павло, – лист Христа, написаний не чорнилом, але Духом Бога живого, не на камінних таблицях, а на тілесних таблицях серця» (2 Кор 3, 3). Святий Дух – любов Божа – пише в нас. І, пишучи, Він фіксує в нас добро, про яке весь час нагадує. «Нагадувати» означає приводити на гадку, записувати в серці. Силою Святого Духа кожна історія, хай і найзанехаяніша, хай і нібито накреслена найкривішими лініями, може сповнитися натхнення,

відродитися як шедевр, ставши пагоном Євангелія. Як «Сповідь» Августина. Як «Заповіт прочанина» Ігнатія Лойоли. Як «Історія однієї душі» святої Терезки від Дитяти Ісуса. Як «Заручені»[2], як «Брати Карамазови»[3]. Як незліченні інші історії, які захопливо описують зустріч Божої і людської свободи. Усі ми знаємо історії, від яких аж віє духом Євангелія, які свідчать про любов, що перемінює життя. Вони гідні того, щоб ними ділитися, щоб їх переповідати, переживати в кожну епоху, кожною мовою, у кожній формі.

5. Історія, яка оновлює нас

Наша історія стає частиною кожної великої історії. Коли ми читаємо Святе Письмо, чи житія святих, чи тексти, яким вдалося вловити людську душу й показати її красу, Святий Дух може вільно писати в наших серцях, відновлюючи пам'ять про те, хто ми є в Божих очах. Згадуючи про любов, яка створила і спасла нас, насичуючи любов'ю щоденні історії, із милосердям плетучи сюжети своїх днів, ми перегортаємо нову сторінку. Нас більше не сковують жалі та смутки – наслідок хворої пам'яті, яка обтяжує серця; відкриваючи себе іншим, ми стаємо відкриті перед самим Оповідачем. Розповідати свою історію Богові – ніколи не даремна річ: нехай хронологія подій і залишиться та сама, проте сенс і перспектива зміняться. Розповісти про себе Господу – це зосередити на собі Його погляд співчутливої любові до нас і до інших. Із Ним можна ділитися своїми історіями, увіряти Йому людей і ситуації. Він дає силу знову сплести тканину життя, накласти латки і зашити розриви. Як же ми – усі ми – цього потребуємо!

Під оком Оповідача – єдиного, чий погляд вирішальний, – підійдімо до інших дійових осіб, наших братів і сестер, які поруч із нами беруть участь в історії сьогодення. Бо ж на світовій сцені немає статистів і в кожній історії можливі зміни. Навіть розповідаючи про лихе, ми можемо навчитися залишати простір для відкуплення й розпізнавати у вирі зла динамізм добра, щоб випустити його на світ.

Адже сенс не в погоні за логікою сторітелінгу й не в саморекламі, а в тому, щоб нагадати, хто ми в очах Бога, свідчити, що Святий Дух пише в наших серцях, і переконати кожного, що його історія повна чудових речей. Задля цього довірмося Жінці, Яка в лоні ткала Божу людяність і, як каже Євангеліє, сплела все, що з Нею сталося. Пресвята Діва Марія пильно зберігала все, роздумуючи про це у Своєму серці (пор. Лк 2, 19). Просімо ж допомоги в Неї, бо Вона змогла розплутати життєві вузли м'якою силою любові.

О Маріє, Жінко і Мати, Ти ткала в лоні Господнє Слово, Ти життям розповідала чудові діла

Божі. Почуй наші історії, зберігай їх у серці і зроби Своїми, навіть тоді, коли ніхто не хоче їх чути. Навчи нас розпізнавати добру провідну нитку, яка скеровує історію. Поглянь на оберемок вузлів, у яких заплуталося наше життя і які паралізують нашу пам'ять. Твої дбайливі руки можуть розплутати кожен із цих вузлів. Жінко Духа, Мати довіри, надихай і нас. Допоможи нам виплітати історії миру, історії майбутнього. І вкажи шлях, яким ми можемо йти разом із Тобою.

З італійської *переклав Олексій Браславець.*

ПАПА ФРАНЦИСК 25 БЕРЕЗНЯ 2020

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in **/home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php** on line **284**

Примітки

1. Бенедикт XVI, енцикліка «Spe salvi», 2: «Християнська звістка не просто "інформативна", а й "перформативна". Тобто Євангеліє не тільки розповідає про те, що належить знати, а й породжує події та змінює життя».
2. Твір Алессандро Мандзоні, про який Папа Франциск відгукувався як про свій улюблений роман *(примітка перекладача)*.
3. Роман Федора Достоєвського *(примітка перекладача)*.